

דבר יצני ואלמדה

אצרות דעת, נספי דיוקן ופיקי הדרכה מלוקטים מאוצר שיעורי של הגד"ה רבי שמעון שפיצער שלי"א

הבן מתדרדר, מה עושים?

גם במקרה הזה - אי אפשר בלי הקב"ה!

החילוק המהותי בין הבוטח בה' ללומד מ'חכמת החיים'!

הוא מתנה מאביו אב הרחמן הרוצה לקרבו אליו לכל יפול לבאר שחת, וממילא יקום ויצא ברקידה!

הדברים אמורים בוודאי גם בענייני בריאות, שהרי הסובל מעניין בריאותי בדרך כלל אינו יכול להתחמק ממנו בכוחות עצמו. בתחילה הוא אמנם סבור שיעשה עצה פלונית וילך לרופא פלוני, אך ככל שהשנים חולפות הוא מגלה שהמצב ביש. וכך הוא בכל העניינים, תמיד יכניס הקב"ה את האדם למצבים של חוסר אונים כדי להכריחו לפנות אליו ולהרגיע את עצמו על-ידי בטחונו בו.

וכאמור, כשהאדם מקבל את המצבים הבאים עליו מתוך הרגשה שהם גילויי אהבה של הקב"ה, וגם כשיעשה איזו השתדלות לעזור לעצמו או לבנו, יעשה אותה רק בתורת קיום מצוה אבל עדיין תהיה ההרגשה מושרשת בלבו שאין בידו שום כוח לשנות את המצב, לא יודקס יותר לסימנים נוספים והקב"ה יחלץ אותו מהר יותר מצרתו. מה שאין כן אם האדם ירגיע את עצמו באופנים אחרים, שתמיד תחזור אליו הצרה, כי הקב"ה לא יוותר לו עד שילמד לסמוך ולבטוח עליו, כי זהו הצלתו בעולם הזה ובעולם הבא.

מאידך, יש מי שבגלל רצינותו ודאגתו האמיתית לבנו, מתרוצץ אתו ממטפל למשנהו, מה שבעיקרו הוא דבר נכון, אבל אם האדם נוכח לחשוב מדוע באה לו הצרה הזאת, מאבד הוא את המטרה.

בהמשך לסוגית הביטחון שאנו דנים בו, הרי שהדרך הנכונה היא שהאב ידע מראש בפרשייה כזאת שהקב"ה עתיד להכניס אותו למצבים שיעמוד בהם בחוסר אונים ולא ימצא את הדרך מהם החוצה. ויאמין שהם ממידת רחמנותו של הקב"ה כדי שלא תעמוד בפניו ברירה אחרת ויצטרך להוציא ספר תהלים ולהרגיע את עצמו. לא ירגיע את עצמו לא על ידי היסח הדעת, ולא על ידי שיעלה במחשבתו שיש לו איזו עצה להחלץ מן הצרה, ואף לא מפני שחברו אמר לו שגם לו היה בן כזה ובסוף התייצב על בסיס איתן ולא נחרב העולם. אין בשמיעת כל אלה חסרון. אבל אם ירגיע האב את עצמו רק על ידיהם, תחזור הצרה אליו שוב, והסיבה לכך כי הקב"ה רוצה ללמדו שאין לו שום דרך להחלץ ממנה, עד שיוכרח לחזק בטחונו בו!

אי אפשר בלי הקב"ה

וכך כתב בספר "שפת אמת" (פסח, תרל"א) שמיסיבה זו לא הספיקו להם לבני ישראל הצרות שהיו להם במצרים והוצרכו שירדפו אחריהם המצרים גם לאחר יציאתם ממצרים, כי בתחילה לא הגיעו עדיין למדרגה הרצויה של מצות הבטחון, ורק לאחר שיצאו וכבר היו בטוחים שנפטרו מצרת המצרים וגילו באחת שהצרה חזרה עליהם באופן קשה יותר, רק אז הגיעו למדרגה הרצויה באשר עמדו חסרי אונים באופן מוחלט ונאלצו למסור את עצמם לידי השי"ת.

ידיעה זו שאי אפשר להסתדר בשום אופן בלי עזרתו, יתברך, מוכרחת להיקלט בלבו של אדם באופן העמוק ביותר, כי המצוה החשובה ביותר היא, ובגללה ירד האדם לעולם, ולכן הקב"ה יתן אותה לאדם בעל כרחו על טס של כסף. ותחת אשר יפול אז האדם ברוחו, ידע נאמנה שהמצב שנקלע אליו

לפני שאנו ממושכים בענייני ביטחון, הבה נציע בענין זה דוגמא מענין חינוך הבנים: נדמה לעצמנו אב מקבל שיחת טלפון מהמלמד של בנו שאומר לו מעבר לאפרכסת: "נראה לי שבנך זקוק לעזרה... ובכלל, סבורני שת"ת זה אינו מתאים לו כל כך, ואולי כדאי שתחפש לו ת"ת אחר..." האב מנסה להתנגד לכך בכל כוחותיו, אך אין הדבר מועיל לו כי המלמד והמנהל כאחד דוחקים אותו לפינה. לאחר מכן בהגיע בנו לגיל בר מצוה ועליו להכניסו לשיבה כשאר בני גילו, הוא מגלה שלא כל כך רוצים להכניסו לשיבה, תחת כן מנסים להסביר לו שהשיבה אינה תפורה למדותיו...

והאב זועק: 'מה אעשה? מדוע נטפלו עלי? הלא המציאות היא שבעולם של היום ישנה משבצת אחת שכל בני הנוער צריכים להיכנס אל תוך גבולותיה, וכי מפני שאין בני מתאים למשבצת זו נגזרה עליו מיתה ח'?!' כסף כבר שפכתי לרוב, וכבר התפללתי אפילו לשמים, ומה עוד מוטל עלי לעשות? והבן, כמו להכניס, יודע ללחוץ על ההרגשים העדינים ביותר של האב, וגורם בכך לאביו לעזוק זעקה אילמת ממעמקי לבו. ויש שהוא ממשיך לגרום צער לאביו גם לאחר נישואיו, כאשר שלוש פרשיות מתחברות אז ביחד, עד שאין שייך אפילו במציאות לטפל בכולן. ואז האב מסתובב לאחור ושואל: 'מה לא עשיתי נכונה שבגלל כן נחתה עלי צרה זו?'

~ א' ~

הדרך הנכונה

ובכן, נצא ונתבונן כיצד האבות מתמודדים בדרך כלל עוד בתחילת הדרך, ומה היא דרך ההתמודדות הנכונה שאם היה האב נוקט בה בתחילה, היה חוסך מעצמו הרבה צער ומכאוב בהמשך הדרך. הנה יש מי שיפול ברוחו ויהפוך לשבר כלי. לעומתו יש מי שיבחר להתעלם - 'המנהל אמר, אז מה? אם הוא יעז לזרוק את בני, אסתדר כבר; אתקשר לוועד והם יאלצו אותו לחזור בו מכונותו השפלה'.

הרעיונות

זהו באמת החילוק באופן העבודה בין המרגיע את עצמו על ידי 'חכמת חיים' לבין המרגיע את עצמו על ידי בטחון בה'.

המרגיע את עצמו על ידי חכמת חיים - כל עוד לא הופרעה מנוחתו לא חשב כלל להעלות על דל שפתיו את שם ה'. רק משהופרעה מנוחתו ונאלץ לעבוד קצת כדי להתאים את עצמו לתנאים החדשים שנוצרו ולהחזיר לעצמו את מנוחתו, אז הוא נזכר לחשוב מעט מהקב"ה. עד כה ישב במנוחה על מקומו וטוב לו, וכשבא חברו ולקח לו את כסאו, הוא אומר לו - 'שיהיה כך! שב לך במנוחה על כסאי ואני אמצא לי כסא אחר בע"ה...'.

שונה הדבר אצל הבוטח בה', כי הוא יודע שאם אינו רוצה שישליכו אותו ממקומו, ירגיל את עצמו לזכור את בוראו היטב כבר עכשיו, כשהכל זורם אצלו על מי מנוחות. ואולם לא יעשה כן מחמת הפחד שמא ישליכו אותו ממקומו, אלא יעשה כן מפני שזהו תכליתו להגיע לבטחון זה בהשי"ת!

~ המשך בעמוד ג' ~

ההזדמנות שבשגרה!

כיצד ננצל את השגרה בצורה מיטבית?

הבנה נפלאה בענייני שגרה וסדר היום – חלק ב'

אומר בלבד: כבר ניסיתי כל-כך הרבה פעמים, כבר עשיתי כל-כך הרבה דברים, ושום דבר אינו עוזר. אה, עכשיו תחזור אחורנית, ותאמר בהכנעה גדולה: לא שום דבר אינו עוזר, אלא בינתיים לא נושעתי. אבל אמשיך לחפש את הדרך!

כמטמונים תחפשנה

במשלי כתוב (ב, ד-ה): "אם תבקשנה כסף וכמטמונים תחפשנה, אז תבין יראת ה' ודעת אלוקים תמצא". מה הפירוש בזה? חייבים לשנן ולזכור. הפירוש הוא כך: **האדם מגיע בהכנעה וענוה לאחר עשרות פעמים שניסה בעשרות צורות שונות למצוא את השי"ת בתוך מצבו** (לא לשנות את המצב), **מתרומם שוב ומנסה עוד הפעם**. היכן אני טועה בתפיסת מצבי, באופן שבו אני תופס את מצבי? עונה האדם: איני טועה. אני רק רוצה לשנות את המצב. אינך צודק. לכן חלוק עכשיו על המקום. וחז"ל אומרים לך לא יאה לך חלקו על המקום. **עליך למצוא את השי"ת בתוך מצבך עכשיו**.

פעמים שהאדם אומר: 'כן, אבל מאוחר יותר'. לא! אל תדחוק לא את המקום ולא את השעה. תתבונן ותבין **מדוע אתה תופס את מצבך באופן בלתי נכון אשר בגלל זה אתה כל כך כאוב וממילא עושה הכל כדי להסחית את דעתך, וכשתבין, תראה איך כן לתפוס את מצבך באופן הנכון**. בכל העניינים והתחומים בחייך שאתה אומר בהם: 'עשה לי טובה! אל תדבר אתי בנושא זה, זה נושא כאוב...'. אכן מי שאומר זאת הוא כבר במצב מתקדם. יש הרבה שאף לומר שהנושא כאוב אצלם אינם יכולים. הם עדיין מתרחמים ומתבשלים בפנים ובחוץ והופכים עולמות בניסיונות אבחים מראש לשנות את העולם. עכ"פ מי שכבר יודע **שמדובר בנושא כאוב, אין לו לדחוק אותו הצדה, אלא יזכור שעכשיו הזמן**. לך אל המקומות האלה הכאובים ואל תפחד. **שא תפילה אל ה' והתבונן לראות מה הם הדברים שגורמים לך שלא יעבדו אצלך!**

שלב ב'

אל תביאנו לירי נסיון

זהו הדבר שמעמיד את האדם במקום הנכון. וכשהאדם עומד במקום הנכון, **הכל מתחיל לעבוד**. הדבר דומה לעומד ברחוב והשמש קופחת על ראשו ומייבשת אותו, ובצד השני של הרחוב יש צל. כל עוד האדם לא סידר כל מיני חלקים בסדר יומו, וכל מיני חלקים בבין אדם לחבירו, הוא דומה באותם חלקים כאיש זה העומד תחת השמש הקופחת. הוא מגיע ומזיע שם ומשקיע כוחות נפש מרובים. אכן אנשים מבוגרים יש שכבר התרגלו שכל אימת שיוצא להם לדבר על נושא זה שאינו מסודר אצלם, הם מדברים על משיח. אמנם כן, יש בזה אמת. אתה יודע מהו האמת המונח בזה? **שהוא מרגיש שהוא נמצא שם בגלות וזקוק שם לגאולה**. לכל אחד יש הרי את הגלות הפרטית שלו ואת המשיח הגואל שלו, כפי שאמרו **הצדיקים** והסמיכו זאת על הפסוק ערכתי נר למשיחי (תהלים קלב, יז). אבל אל תברח מזה. עבור אל הצל. ואם אינך מוכן עדיין, תעשה זאת לאט. התקדם לשם.

הבאנו בתחילה מהרה"ק מקאצק שאמר שהוא רוצה שהחסידים שלו לא יהיה להם זמן לחטוא. וכעת נאמר שיש בזה עומק. העומק הוא שהקב"ה רוצה, וכפי שבאמת רואים מכל פסוקי התורה, בפרט בפרשיות ואותחנן עקב, כמו מה ה' שואל מעמר, **שהאדם יכניס את עצמו במצב נפשי שלא יבוא לידי חטא**. זוהי העבודה שיש לו. מה שאמרו חז"ל שהאדם זקוק לתורה ולדרך ארץ ויגיעת

ההזדמנות להתחיל לשים לב אלו דברים מתאימים לתכונת נפשו ואלו דברים אינם מתאימים, ויתחיל לפעול על פיהם, עד שיוברר לו הדבר עד הסוף. לי נחוץ כך וכך, לי מתאים כך וכך. האנשים האלה שבסביבתי - אינם טובים להתעלות; והאנשים האלה - טובים ומועילים לה. וכן בענין הזמנים. לכל אחד יש זמנים שהם בבחינת 'שטח מת'. מוחו לא עובד בהם. יש אנשים שבחילה מוחם עובד להפליא. הם לומדים אז בישוב הדעת ובשיא הערנות. ויש אנשים שמוחם עובד רק בשעות הבוקר. ובכן, יש לך דברים אחרים מועילים שאתה יכול לעשות בזמנים האלה שאין ראשך פועל בהם. שים לב לזה וקבע את סדר יומך לפי זה. מדוע אתה צריך לעשות את הדברים הטכניים בזמנים שבהם מוחך עובד כמו שצריך? הרי את הזמנים האלה אתה יכול לנצל לתורה ותפילה, ואלו את הדברים הטכניים, תעשה כשאינך מוחך פועל כראות. שים לב לכך!

שלב א'

פגישה בלתי נעימה

השגרה מביאה את האדם להיפגש עם עצמו, ואת זה אנשים לא אוהבים. אנשים לא אוהבים להיפגש עם עצמם. כשהאדם נפגש עם עצמו, הוא נפגש עם כל בעיותיו. האדם מתמודד בדרך משל עם צער גדול בגים. הוא מנסה לעבור הלאה. הוא לא רוצה להיפגש עם הבעיה ולדון בה. הוא עושה הכל כדי לדחוק את הענין הצדה. היה חודש תשרי, ואח"כ הגיע חנוכה, ועכשיו, עכשיו מה יש? אין כלום. מה אני עושה אתו למען השם? כל יום זה גיהנום. אתה רוצה לדעת את התשובה? אינני יכול לומר לך בדיוק מה אתה צריך לעשות אתו. זה באמת ענין כאוב. אבל הכאב שלך הוא שנפגשת עם עצמך וראית שאין לך מושג איך לטפל בבעיותיך, ובגלל כן אתה מנסה לברוח.

אל תברח. שים לב לכך. אולי, עם הבן שיש לך בבית, תתבונן ותאמר: יש לי בעיה, אני עובר עכשיו יסורים. הבה נקרא לה בשם. מדובר בסוג של יסורים. לא קלטתי עד כה. עד עכשיו חשבתי שיש לי סתם בעיה שהישיבה אשמה בה. לא, לא, לא, יש לך יסורים. זה נקרא יסורים. ועכשיו מה אתה צריך לעשות? אתה צריך להסתכל לה בעיניים ולומר: **אני סובל אותה**. הקב"ה עושה את הדבר הטוב ביותר בשבילי. אינני בורח.

המומחים והשדכנים יכולים להעיד על כך ששיחות הטלפון שהם מקבלים עולות ויורדות בגלים. בתקופת החגים נהיה רגוע, וכשמתחיל השגרה, השיחות מתחילות לזרום. הבעיות מתעוררות בבת אחת ומיד חוזרים אל הדרך הישנה הבלתי הנכונה שבה האדם אומר: 'אתה יודע מה? אני אסדר את זה'. לא, לא, אינך יכול לסדר את זה. יש לך עכשיו יסורים. הירגע. ועליך ללמוד איך מתמודדים עם יסורים. איך מתפללים באופן שהתפילה מזכירה לו לאדם שהוא בידו של הקב"ה ושהקב"ה עושה הכל לטובה. אתה נזכר איך היסורים מזכירים לאדם ליישר את דרכיו ומברר איך חוזרים בתשובה. היסורים האלה מזכירים לך להסתכל בפניה של האמת, וכיון שאתה עושה כן, אתה מטפל בשורשן של הבעיות.

ודבר זה קיים בכל ענין וענין. וכאמור, על האדם להסתכל בפניהם של כל הדברים האלה ולומר: הסיבה שאינם מסודרים אצלי, כי טרם מצאתי את הדרך לטפל בהם. אני עדיין מחפש את הדרך. וזה יכול להיות גם בדברים חיצוניים יותר, גנון חובותי הכספיים של האדם. פתאום הם חוזרים אליי. עד כה אמרו לו: אחרי חנוכה א"ה, ועכשיו הגיע אחרי חנוכה. מתקיים בו באדם תענית כשה אובד באותם תחומים ולכן הוא כאוב כל-כך. הוא

עומדים אנו בתקופה של שגרה, תקופה בת כמה וכמה שבועות עד פורים. וכמו שכבר הקדמנו בגליון האחרון - ההזדמנות נפלאה היא להתבונן במעלותיה של תקופה זו ולראות איך אפשר לנצל אותה. והתחלנו לעסוק בזה בגליון האמור. נשלים איפוא נושא זה בגליונו זה.

כעת נתבונן בפרט נוסף אחד שייך ג"כ לענין זה. יש הרבה בני אדם שימים טובים ושאר ימינויים הנעשים בחייהם, הם נחמה גדולה בשבילם, כי הם מסיחים את דעתם מבעיותיהם. מי שנמנה על האנשים האלה, מאוד נהנה בחודש תשרי. למה? כי אז אינו זוכר מבעיותיו. ששון ושמחה. ערב שבת, מוצאי שבת, ערב יו"ט, מוצאי יו"ט. הוא שונא את השגרה. בוודאי הוא שונא אותה. ולכן גם עכשיו כשמגיעה תקופה זו של החודשים שבין חנוכה לפורים, הוא ירא מאוד, כי הוא יודע שעכשיו הוא עלול להיפגש בבעיותיו. ולכן הוא מייחל שיקרה איזה דבר (והלוואי רק דבר טוב...) שיפגי את השקט - אולי יארגן משהו איזו נסיעה למקומות הקדושים. אולי בכל זאת.

ברוגז בשיבה

אבל הדבר הזה הוא היפך החיות. בדיוק הפוך. ואנשים יכולים לחיות את כל חייהם עם הטעות הזאת. הבה ניזכר, מדוע בשיבה היינו כל-כך ברוגז בימים האלה שבהם הסתכלנו על השעון ועל הלוח ושוב על המשגיר - מתי הגהינו יסתיים? מתי ייגמר כבר הזמן? מה היתה הסיבה לכך? **הסיבה העיקרית היא כי לאדם יש רצון לעשות מה ש'הוא' רוצה לעשות**, והרצון/הדחף/הצורך הזה מגיע ממקום טוב, כי **הוא רוצה להביע את עצמו. הוא רוצה ששנמתו תאיר ולא תהיה כלואה בבית הסוהר**. אך כשהאדם צעיר, וכל שכן כשהוא צעיר מאוד ועדיין בישיבה, כששואלים אותו מה הוא רוצה לעשות, אינו יודע בדיוק. הוא רוצה להתרוצץ ולהשתובב, ולכן אומרים לו: 'לא... אתה חייב לבוא בבוקר!' מטילים עליו עול. 'היכן היית בשחרית? קנס!' הוא לא יכול היה לסבול זאת. אבל תחשוב קצת. עכשיו שאתה כבר יותר מבוגר קצת מהו הדבר שנותן לאדם את החיות הגדולה ביותר בעוה"ז וממשיך אתו לעוה"ב? הלא זה היכולת להוציא את פנימיותו מן הכוח אל הפועל, והיינו כשיצליח שהמחיצות החוסמות אותו מלהוציא את כוחותיו - יפלו, ויוכל להיות מי שהוא באמת!

אף זה שבחורים מסתכסכים עם הוריהם, נובע מאותה סיבה. לדאבון לב, על הדרך הם עוברים על מצות עשה דאורייתא של כיבוד אב ואם. אבל השורש הוא כי הוריו אומרים לו לעשות כך וכך, והוא רוצה לעשות אחרת. הוא רוצה לבטא את עצמו, וכשהאדם מתחיל את התהליך של ההתבטאות העצמית, הוא עושה הרבה שגיאות, כי אינו יודע כיצד עושים זאת. הוא צריך שהקב"ה יסייע לו. **אם הקב"ה לא יגלה לו את הסוד, הוא יעשה זאת באופן בלתי נכון**.

ואף שהאדם חושב שכבר הגיע... הוא אומר בלבד: 'זה מה שתמיד רציתי להיות...' יש לי עכשיו משהו שמתאים לתכונת נפשי... ולמעשה, הוא רק התקרב, אך עדיין לא הגיע. עדיין הוא עושה זאת באופן חיצוני שלא בגישה הנכונה. **הוא זקוק להרבה מאוד תשובה וסייעתא דשמיא כדי ששנמתו תאיר החוצה וגופו לא יעכב בעדה**.

לבחון דברים בשגרה

ואם כן מדוע לא יבין האדם שזה פועל בדיוק להיפך? אולי זה לא נעים בהתחלה, אבל כך היא האמת. **כשהאדם נמצא בימי שגרה, ימים של תמידין כסדרן, יש לו את**

מעצת בטחון העשיר

לא לחינם אמר הרה"ק **הרבי ר' משה לייב מסאסוב** זיע"א שגדול כוח בטחונו של העשיר מכוח בטחונו של העני. העני בוטח בה' מפני שאין לו, ולכן אין בטחונו מהפך את לבו, וכשיזדמן לו אי פעם סכום נאה שיכסה את הוצאותיו לשנה שלימה, ישכח מהש"ת ח"ו. מה שאין כן העשיר שיש לו כדי פרנסתו ובכל זאת מרגיל את עצמו בכל עת לומר 'פרשת המן' כבוונה עצמו, בזכרו שהקב"ה יכול לקחת לו את כל רכושו ברגע אחד, כי הוא בטחונו חזק ואמיתי.

וכאמור, מי שחי חיים של "חכמת חיים", כל עוד אינו מקבל מכה מוחצת, אין מה לדבר אתו על הקב"ה. כל עוד הכל זורם אצלו על מי מנוחות הוא נחשב לאדם שלו ושקט, לאדם בר דעת שכולם מתייעצים אתו, שהרי יש לו באמתחותו את כל הכלים הדרושים כדי להתחמק מן הקשיים. אחרים גם יראו אותו כמוצלח ויסתכלו עליו ממטה למעלה כאומרים - הלוואי ואף אנו היינו כמותו אנשים מוצלחים שיודעים להסתדר בכל מצב.

אך אדם זה, דווקא בגלל שהוא מוצא לעצמו עצות ותחבולות להתחמק מן הקשיים, יזדקק לסימנים יותר כואבים שיתנו לו להבין שהוא חסר אונים, ולכן תנחת עליו ביום מן הימים מכה מוחצת כזו אשר תצליח בסופו של דבר להוציא מן הכלים. ואף זו היתה אך ורק לטובתו מאהבת הבורא אותו, כדי שלא יצטרך לכתוב על מצבתו "פה נטמן האיש המוצלח שבמוצלחים", בעוד לשמים יעלה יריקן ללא מצות אנכי ה' אלוך, המצוה הכללית שבתורה!

עצתו של התפארת שלמה

עצה נפלאה נתן לנו ה"תפארת שלמה" להרגיל את עצמנו לחיות חיים של בטחון ולא חיים של "חכמת חיים", והלא היא בספרו, להתפלל בכל עת גם על הדברים המצויים כביכול בידינו, שיהיה להם קיום.

זה לשון קדשו (ליקוטים): "כי המלך בוטח בה' בחדש עליון בל ימוט" (תהלים כ"א, ח). היינו העני שאין לו לבטוח על עשרו הוא מוכרח לבטוח בה' (וכדברי הרה"ק מסאסוב זיע"א שהזכירו לעיל). רק המלך שיש לו לבטוח על עשרו ואעפ"כ הוא בוטח בה', זה הוא צדקות גדול, כמו שאמר דוד המלך ע"ה שהיתה לו עשירות גדולה מכל העולם ואמר 'תערוך לפני שולחן נגד צורר' (אולי כוונתו לפרש נגד צוררי - נגד עצי הצור שלא להתפלל אלא לבטוח בעצמי). כמו שכתוב ב'זוה"ק' (פרשת בשלח) על רב המנונא סבא, שלא רצה לאכול אף שהיה על השולחן עד שהתפלל על מזונו!"

ראו נא עד היכן הדברים מגיעים! מזונו של צדיק זה מוכנים על שולחנו, ואעפ"כ הוא מתפלל עליו, וזאת מתוך הכרה ברורה שאם לא יתפלל עליו, אפשר שהוא ייעלם ממנו ולא יהיה לו מה לאכול!

תפילה לפני

לעניינו, ה"תפארת שלמה" יעץ לנו להרגיל את עצמנו להתפלל על כל דבר הנמצא בידינו. נתפלל על כל ילד מאז ניקותו שילך בדרכי ישרים, נתפלל יום יום על פרנסתו כאילו לא היינו מתפרנסים כלל, כי אז הקב"ה לא יצטרך לשלול ממנו את פרנסתו, שהרי כל הסיבה שהוא שולל מבני אדם את פרנסתם היא כדי להזכיר להם שהם תלויים בו, אבל אם האדם זוכר בלעדי זה שהוא תלוי בו, אין שום צורך לשלול ממנו את פרנסתו.

ויש להוסיף שאפילו האנשים שעובדים על כך ומרגילים את עצמם לזכור שהם תלויים בכל עת בחסדי הבורא, יקבלו אי פעם בחייהם איזו שהיא 'תזכורת', אבל היא תהיה שונה בתכלית ולא תדמה כלל מבחינת הכאב לתזכורותיהם של אנשים אחרים, שהרי כבר התרגלו לחיות עם בטחון בהש"ת. בהילקח מהם פרנסתם יתמינו בשקט ובשלווה תוך כדי שהם מחזקים בלבם את הבטחון בהש"ת, ותיכף ומיד תחזור להם פרנסתם!

סוף דבר ולהגדיר החילוק בקצרה: ההולך ונשען על חכמת חיים, רוצה לחיות תמיד חיים שקטים ושלוים - גם כשהמציאות אינה נותנת לו לחיות חיים כאלה. והבוטח בה' אינו רוצה לחיות חיים שקטים ושלוים הגם שהמציאות נותנת לו לחיות חיים כאלה - אם חיים שקטים ושלוים, רק מחמת הבטחון בהש"ת. אלו הם חיים מלאי שמחה והוד!

(מתוך סדרת השיעורים על "שער הכיטוח" שבספר "חובות הלבבות", שיעור כ"ז. לשיעור השיעור המלא, חיינו לקו השיעורים (בא"י), לחצו בכניסתכם למערכת 27- שיעורי חובות הלבבות, וזכרו שיעור 56. שמעו וביטחון!)

זהו באמת החילוק באופן העבודה בין המרגיע את עצמו על ידי חכמת חיים לבין המרגיע את עצמו על ידי בטחון בה'. המרגיע את עצמו על ידי חכמת חיים, כל עוד לא הופרעה מנוחתו לא חשב כלל להעלות על דל שפתיו את שם ה'. רק משהופרעה מנוחתו ונאלץ לעבוד קצת כדי להתאים את עצמו לתנאים החדשים שנוצרו ולהחזיר לעצמו את מנוחתו, אז הוא נזכר לחשוב מעט מהקב"ה. עד כה ישב במנוחה על מקומו וטוב לו, וכשבא חברו ולקח לו את כסאו, הוא אומר לו - 'שיהיה כר'! שב לך במנוחה על כסאי ואני אמצא לי כסא אחר בע"ה..."

שונה הדבר אצל הבוטח בה', כי הוא יודע, שאם אינו רוצה שישליכו אותו ממקומו, ירגיל את עצמו לזכור את בוראו היטב כבר עכשיו כשהכל זורם אצלו על מי מנוחות. ואולם לא יעשה כן מחמת הפחד שמא ישליכו אותו ממקומו, אלא יעשה כן מפני שזהו תכליתו להגיע לבטחון זה בהש"ת!

ואכן כך היו הצדיקים מרבים לדבר שעל האדם לעבוד עבודה זו בעודו יושב בנעימים, וידמה לעצמו כאילו זה עתה הכל הולך להפסק אצלו ואלמלא חסדו של הש"ת אין לו שום תקווה.

דרכו של עיוור

הנה לפנינו לשונו הזהב של הרה"ק **רבי מאיר מדז'יקוב** זיע"א בספר "אמרי נועם", המבאר אחד מפסוקי התוכחה ומהפכו לברכה, כיצד שהצדיקים אמרו שהתוכחות הן רק לבוש, וכי בפנימיותן יש בהן ברכות נפלאות לבני ישראל.

זה לשונו על הפסוק (וזאת הברכה לו, כו) "אין כא-ל ישורון רוכב שמים בעזרזר". "יש לומר בהקדם הפסוק (כי תבא כח, כט) "והיית ממשש בצהרים כאשר ימשש העוֹר בַּאֲפֵלָה", והענין כי ידוע מדרך העולם אשר חלילה באם האדם בלחץ ובדוחק באיזה ענין ואין לו שום מבוא ועצה להביא תשועתו על-ידי איזה אדם וכדומה, אז בעל כרחו משים בטחונו בהש"ת, אבל כשיש לו עצות ואופני תשועה ועושה תחבולות ותשועתו באה לו, אז נדמה לו אשר הוא עושה חיל.

ולא כן דרך האמת, כי גם כשיש לו לאדם כל טוב וכל חפצו יצליח, ידע גם-כן בבירור אשר העיקר הוא הש"ת!

והנה מדרך העיוור הגם שאין לו שום בטחון ועצה שיוכל ללך בעצמו, עם כל זה יש לו אופן אחר אשר תשועתו תבוא לו על-ידי איש אחר נער קטן ינהג בו. אמנם בחושך ואפילה אשר גם איש זה אינו רואה כלל, אז העיוור ממשש בעצמו, כי אין לו על מי לבטוח. לזאת לימדה אותנו התורה הקדושה: "והיית ממשש בצהרים", היינו הגם שיש לך כל טוב הנקרא בשם צהרים ואור, עם כל זה יהיה אצלך דמיון העיוור באפילה שאין לו כלל על מה לבטוח, כן אתה לא תשים בטחונך בשום דבר רק בה'.

זהו 'אין כא-ל ישורון', היינו כשהתנהגות האדם הוא בדרך הטוב והישר ויש לו כל טוב ועם כל זה הוא יודע אשר אין כא-ל ואין משים בטחונו בשום דבר רק בו לבדו, אז 'רוכב שמים בעזרזר' ויושיע לך בכל העניינים לטובה אמון!"

ונוסיף בהבנת דבריו הקדושים: זוהי התוכחה! התוכחה היא 'והיית ממשש בצהרים', מול כל דבר שיעמוד לפניך, קטן כגדול, תצטרך למשש כעיוור באפילה. אומר לנו הרה"ק מדז'יקוב: התרצו לדעת איך אפשר להפוך זאת לברכה! תעשו את עצמכם כעיוורים באפילה בעוד אתם נמצאים בטוב ובנעימים, הרגילו את עצמכם להתנהג כאילו אין אתם יכולים לבד בטרם יצטרך הקב"ה להראות לכם באות ובמופת שאין אתם יכולים לבד!

שמה יש בו צד מינות

וכן ראיתי לשון מסמר שערות ראש שכתב רבינו אברהם בן הרמב"ם ז"ל בספרו 'המספיק לעובדי ה', שכן הוא דרכם של עובדי עבודה זרה, בתחילה הם פונים אל אילילים השונים, אל העצים ואל האבנים, ורק לאחר שרואים שהחבל כבר נתהדק על צווארם ואין מי שיושיעם, הם פונים אל ה'.

הנה בדוגמא שהבאנו בתחילה מחינוך הילדים - בדרך כלל נראה את האב מרובה בהשתדלות בחשבו שיוכל לפתור את הקושי בכוחות עצמו, ורק לאחר שכלו כל הקיצין ורואה שכוחותיו אינם עומדים לו, אז הוא פונה אל ה' בעונוהו אמיתית ומתפלל אליו ממקום טהור ומזוכך. רבי אברהם בן הרמב"ם קורא לו לאדם זה מעין עובד עבודה זרה, שהרי כל זמן שנדמה לו שיוכל להסתדר לבד, לא העלה בדעתו שאין הדבר מסור בידו, ורק לאחר שנמחץ אל הקיר, הבין שאין הדבר מסור בידו ושהוא צריך להשאיר הדבר לידי הש"ת!

שניהם משכחת עון, פירוש: אל תחיה במצב שהוא מלא בניסיונות. צא מעולם זה וכנס לעולם אחר. אתה צריך לחיות בעולם כזה שבו אין מזדמנים לך כל-כך הרבה ניסיונות.

אמת נכון הדבר ששבע יפול צדיק וקם, וכפי שאמר ה'חוצה' מלובלין זיע"א אבחנו דור של בעלי תשובה, אבל כשהאדם מחפש את הדרך... וזה מה שהאדם צריך לתפוס - חפש דרך שבה האקלים נכון, וממילא אינך בא לידי חטא. הצדיקים אמרו על הפסוק ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, מדוע כתוב אחר? לומר לך שאם מזדמנת לך ראייה, העיקר הוא שלא תלך אחריה. אך יש פירוש נוסף. הפסוק אומר קודם לכן שהאדם צריך שתהיה לו מערכת של מחשבות ונשיאת עול ודברים שמעוררים בו חיות ותענוג, אשר כולם ביחד מכניסים אותו למצב אחר שבו אין בכלל ניסיון של ולא תתורו. הוא רחוק מהניסיון הזה, כי הוא הכניס את עצמו בדברים אחרים.

באיזה ישיבה ללמוד

אכן כל עוד אין האדם בודק את עצמו בימי השגרה, אין הוא שם לב למתרחש אצלו, כי הוא מצליח להסיח את דעתו. כאן הוא נוסע לשבת, כאן הוא נוסע ליו"ט, וכן הלאה. אך כשהאדם מוכרח להיפגש עם עצמו, אז הוא עומד הרבה יותר קרוב אל האמת. ולא שיישבר ברוחו ויפול לייאוש על רוב העבירות שעשה, אלא שייבן באיזו ישיבה הוא צריך ללמוד. אם אתה לומד בישיבה המתאימה לך, אתה נמצא מוגן בתיבת נח. אתה גודל ומתעלה, וכשיש לך מוחין דקטנות, עדיין אינך מגיע לידי נפילה.

עכ"פ כשהאדם שרוי במצב שהוא מוכרח להיפגש עם עצמו ועם בעיותיו, הוא רואה מה עליו לתקן, וממילא הוא יכול להתמלא חיות פי כמה וכמה, כי הוא מתחיל לכבוש עוד ועוד חלקים שלא יהיו אצלו ניסיונות יומיומיים, וכיון שהוא כובשם, נעשית נפשו פנויה להתעלות עוד ועוד.

למשל, בענין התפילה. כשהאדם קולט איזה מנין מתאים לו ואיך הוא יכול להתכונן כדבעי ואיזה ספר הוא יכול ללמוד. פעם למד בחברותא וזה לא יצא טוב. עכשיו הוא יודע שלפני התפילה הוא צריך ללמוד לבד. הוא לא היה יכול לדעת זאת לפני שהתנסה בכך, ואי אפשר להתנסות רק בימים של תמידין כסדרן. פעמים שיש סידור מסוים שמסייע לאדם הרבה בתפילתו. וכן הלאה, כל-כך הרבה פרטים קטנים שהאדם יכול לעלות עליהם. וכן הוא לגבי הזמן והאופן והלימוד שהוא לומד, וכן לגבי הרב שהוא לומד אצלו. מה שקורה הוא, שכיון שהאדם יכול לכבוש תחום אחד ולעבור למלחמה אחרת, זה מוציא ממנו את פנימיותו, והרי הוא מצליח לעסוק בגוף הדבר ולא במה שמסביב לו!

וכאמור, כשהאדם עושה כן, הוא נעשה מלא חיות ואינו נשחק מן העבודה. עדיין הוא נופל לפעמים וצריך להשקיע עבודה, אבל יש לו זמן להעמיק במחשבתו ולעשות דברים נפלאים. הוא יכול להתעסק בבניית החלקים הטובים, במקום להיות כשוטר המחלק קנסות. התבונן בזה וצא לדרך, בסייעתא דשמיא...

אמת ואמונה!

דביקות במידת האמת של הרה"ק רבי רפאל מבערשיד זצ"ל והלימוד למעשה

ט"ו טבת (תקפ"ו) הוא יומא דהילולא קדישא של הרה"ק רבי רפאל ב"ר יעקב יוקל מבערשיד זצ"ל תלמידו הנודע של הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זצ"ל, ואשר כל ימיו הקפיד על מידת האמת עד הקצה האחרון ואף מסר את נפשו עליה.

מעשה

מקפיד היה צדיק זה עד הקצה האחרון, שלא ישמע מפיו שום דבר שקר. מסופר על כך, שבאחת מ"ג נסיעותיו אל הרה"ק מרוז"ן זצ"ל, כיבדוהו במרקחת. כשגמרו לאכול, שאלוהו אם הוא רוצה עוד מאותו מאכל, והשיב "הן". הושיטו לו עוד מאותו מאכל. כשגמרו לאכול, שאלוהו שוב אם הוא רוצה עוד, ושוב השיב "הן". הושיטו לו עוד מאותו מאכל. כן חזר הדבר כמה פעמים, עד שהשיב: "רוצה אני עוד, אך איני יכול לאכול יותר!"

הבנה למעשה

דבר זה רגילי אינשי לשקר בו. כששואלים אדם אם הוא רוצה שיוסיפו לו סוכר בקפה, הוא משיב מותן נימוס: "לא, לא", אבל בלבו פנימה הוא רוצה. צדיק זה, היה נזהר מתשובה כזו אשר היא תשובה של שקר לכל דבר וענין. השיב "הן" שוב ושוב, ואפילו בפעם האחרונה לא השיב "לא", אלא "רוצה אני ואיני יכול".

מעשה

בהיותו אדוק במידת האמת האריך ימים הרבה ולא היה יכול להפטר מן העולם, וכפי שאמרו כן חז"ל על העיר לוז שלא היה מלאך המות יכול להכנס בשעריה מפני שהיו שלמים במידת האמת. והיה באחד הימים, כשכבר היה זקן מופלג, הלשינו בעירו על אחד מהיהודים שעשה דבר מה כנגד הממשלה, ובהשתדלות העסקנים, קבעה הממשלה, שאם יבואו שני הצדיקים הרה"ק רבי משה צבי מסאווראן והרה"ק רבי רפאל מבערשיד זצ"ל וישבעו שלא עשה את המעשה המיוחס אליו, יזכוהו ויוציאוהו לחפשי.

הרה"ק מסאווראן הסכים להשבע בטענה שמדובר בפיקוח נפש, אבל הרה"ק מבערשיד מיאן באמרו שכל שנות חייו הקפיד על מידת האמת ואין יושבע עתה לשקר. באה אשת היהודי ובכתה לפניו בדמעות שליש שישבע להציל את בעלה. לא יכול היה הצדיק לסבול את בכיותיה וביקש מן השמים שיתתק מן העולם ובלבד שלא יצטרך להשבע לשקר, ודעתו היתה, שכאשר לא יהיה בעולם, בוודאי תסתפק הממשלה בשבועתו של הרה"ק מסאווראן והיהודי הנאשם יזכה. בקשתו נתקבלה ובאותו לילה לא נתעורר משנתו.

הבנה למעשה

כשהרה"ק רבי נפתלי צבי מבאבוב זצ"ל סיפר מעשה זה, הוסיף: סוף דבר היה, שנהפכה קערה על פיה והוציאו את היהודי הנאשם צח כשלג מבלי שאפילו הרה"ק מסאווראן יצטרך להשבע. וסיבת הדבר, כי בעלות הרה"ק מבערשיד השמימה, פעל הרבה שהרה"ק מסאווראן הנמצא עדיין למטה לא יצטרך להוציא דבר שאינו אמת מפיו!

מעשה

הנה בדברנו בענין האמת יש להדגיש שוב, שהגם שלפעמים נדמה לנו שאפשר להכריח לתוצאות שתבאנה על-ידי דיבורי שקר, אין הדבר כן. והנה לפנינו מעשה מבעל ההילולא שסיפר רבו הרה"ק מקאריץ זצ"ל המעיד על כך: באותה תקופה, מותרת היתה החזקת "טאבאק עישון" רק מה שנקנה מאת מורשה המלוכה, וכל מי שהחזיק טאבאק אחר היה משחק בחייו ממש. והיה היום ושוטר אחד עשה חיפוש ברשותו של הרה"ק מבערשיד ומצא בה טבק. שאל אותו השוטר: "איזה טאבאק זה, של המלכות?" השיב הצדיק: "לא". הדין היה נותן שהשוטר יובילנו אל השופט ויעשו בו שפטים, אך לא כן היה הדבר. השוטר הביט בו ואמר: "היות שדיברת אמת ולא שיקרת לומר של המלכות הוא, אניח לך לנפשך!"

הבנה למעשה

כמה נפלא הוא סיפור זה! אילו היה מוציא שקר מפיו ואומר: 'של המלכות הוא', אפשר שהיו מגלים ששקר דיבר והיו עושים בו שפטים, ואפשר שלא היו מגלים ששקר דיבר והיו מניחים אותו לנפשו, ואז היה האדם הפשוט אומר: 'רואה אתה? רק על-ידי השקר אפשר להנצל. וכי סבור אתה שעל-ידי אמירת אמת אפשר להתפרנס?! הלא מוכרחים לזרוק איזה שקר פה שקר שם! מה לעשות? וכי ברירה אחרת יש?!' אבל צדיק זה ידע, שעל ידי השקר אי אפשר להביא שום תוצאה ברת קיימא, ועל כן בחר באמירת האמת, והתוצאה הרצויה באה תיכף ומיד דווקא על ידי אמירת האמת!

זכורני עובדא דהוה באחד שהיה בבחינת תינוק שנשבה, שנתפס כמה פעמים בגניבה, וכשהעמידוהו על עמוד הקלון אמר בתמימותו על מנת להתנצל: "מה אתם רוצים? אני גונב, אתם גונבים, כולם גונבים, וכי ברירה אחרת יש?!" זה נשמע מגוחך, אבל מה לעשות

שאצל רבים מאתנו נכנסת לפעמים מחשבה כזו, אמנם לא לענין גניבה ממש, אבל לענין אמירת שקר. סבורים אנו לפעמים שאינו שייך להתפרנס בכבוד ללא אמירת שקר, ושכולם משקרים כי זו הדרך היחידה, זו ואין בלתה. אך מה נעשה והתורה מלמדת אותנו שעל ידי השקר אי אפשר להשיג שום תוצאה! [ולמידה אותנו שרק כאשר אנו יודעים על תוצאה רצויה, כגון למען השכנת שלום, מותר לשנות מן הדיבור באופנים מסוימים].

הרה"ק מקאריץ זצ"ל דיבר בקדשו כמה פעמים שהאמת והאמונה הולכים ביחד. והיינו מהטעם האמור, כי מי שמשקר כדי להשיג תוצאה מסוימת, סימן הוא שיש לו חסרון גדול באמונה. ואילו היתה אמונתו שלימה, היה יודע שכל מה שהוא צריך יגיע אליו מבלעדי השקר, ושכל מה שלא יגיע אליו, בוודאי אינו זקוק לו!

מעשה

סיפר הרה"ק מבערשיד: פעם דרשתי בענין גודל הזהירות מן השקר. והנה באמצע הדרשה קם אחד מן השומעים ופנה לצאת החוצה. שאלתי אותו לאן הוא הולך. אמר לי: "בין הרב, מוכר דגים אני ואני נשאל תדיר אם הדגים טריים ונצודו מן הים בו ביום. אין לי ברירה ומוכרח אני לומר להם שהם טריים למרות שאינם כאלה. וכי מה ירצה הרב, שאתחיל לומר את האמת?! הלא כי אז אוכל לסגור את חנותי על מסגר ובריח!"

קראתי לו ואמרתי לו: "הבה ואתן לך עצה. קבע במחשבתך שמהיום והלאה לא תשקר בעבור חמש קאפיקעס, ועל כן כל אימת שיעמוד החילוק במחיר על סך חמש קאפיקעס או פחות, תאמר את האמת, וכאשר תתרגל כבר לומר את האמת עבור חמש קאפיקעס, תוסיף להתרגל שלא לשקר גם עבור יותר מזה!"

הבנה למעשה

עצה זו שיצאה מפה קדשו של מרא דשמעתתא הרה"ק מבערשיד זצ"ל, יכולה שתועיל לכל אחד מאתנו. כאשר נתבונן איזו תוצאה מבקשים אנו להשיג על-ידי השקר, נגלה לפתע עד כמה קטנה ובלתי חשובה היא, ואז נשקול כנגדה את ההפסד שבאמירת השקר, ומיד נבין שאין כדאי לנו להתלכלך עבור כמה פרוטות חלודות!

הנפש מחפשת תמיד קיצורי דרך. היא יראה מדרך המלך, מפני שהיא נדמית לה כארוכה יותר מדי. והלא קיצורי הדרך הן לעולם בגדר "דרך קצרה שהיא ארוכה". כשבאים אל הסוף, רואים בדרך כלל שאי-אפשר להמשיך הלאה, ואז מתחילים להטיח דברים כלפי מעלה ח"ו. ומאידך, דרך המלך, אשר היא דרך האמת, היא לעולם בגדר "דרך ארוכה שהיא קצרה", אלא שקשה לו לאדם לפעמים להתנתק מהרגלו ללכת בדרכי עקלתון, וזקוק הוא ליגיעה רבה לשם כך.

אמנם ההולך בדרך האמת, בתחילה הוא רואה חושך כי העולם הוא עלמא דשקרא, ורק לאחר מכן מתגלה לו האור, ולכן הוא זקוק לסיוע רב ממרום שלא יסוג לאחור. ומטעם זה היה הרה"ק מקאריץ זצ"ל מרבה לדבר עם תלמידיו הקדושים שיתפללו הרבה לה' שינחם בדרך אמת, כי אז יזכו לסייעתא דשמיא וייתב להם כל הימים!

דגשטראאען שלעס זיך
דעם זוממאל שמונת אויגשט
תעשייתית בעלמער נאך פארמיגן!

שבת קודש
פרשת שמות
י"ח טבת ה'תשע"ט

HCS Resort
Formerly Raleigh Hotel
SOUTH FALLSBURG, NEW YORK

פון טעג'י ביז נאך מילח מילח
HOTEL CHECKOUT SUNDAY

הרב שמעון שפיצער שריט"א
מחבר ספרים

לוד פרייט אפער לודקש
718.387.1122